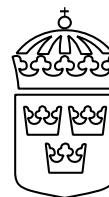

Regeringens skrivelse 2013/14:90

Nordiskt samarbete 2013

Skr.
2013/14:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2014

Fredrik Reinfeldt

Ewa Björling
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet under 2013 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

Innehållsförteckning

1	Den nordiska modellen i en ny tid	3
2	Nordiska ministerrådet.....	5
2.1	Gränshinderarbetet	5
2.2	Norden och omvärlden	7
3	Ordförandeskapsåret inom fackministrarnas områden.....	9
4	Norden och EU	18
5	Det nordiska utrikespolitiska samarbetet	19
6	Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap	21
6.1	Försvarssamarbete	21
6.2	Samhällets krisberedskap	22
7	Bilateralt samarbete	24
7.1	Nordområdessamarbetet.....	24
7.2	Öresundssamarbetet	26
7.3	Danmark.....	26
7.4	Finland.....	26
7.5	Island.....	27
7.6	Norge.....	27
7.7	De självstyrande områdena	28
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2014.....	30

Regeringssamarbetet inom Nordiska ministerrådet har under drygt fyrtio år bidragit till att öka samarbetet mellan de nordiska länderna. Norden och det nordiska samarbetet är i dagens globala värld alltmer beroende av omvärlden och de förändringar som sker där. Norden betraktas av många som en föregångsregion, i synnerhet inom områden som innovation, kreativitet, tillväxt och miljö.

Under 2013 var Sverige ordförande för regeringssamarbetet i Nordiska ministerrådet. Ordförandeskapet fokuserade på fem områden: utanförskap, konkurrenskraft, hållbarhet, demografi och Norden i världen. Sverige hade under sitt ordförandeskapsår ambitionen att föra det nordiska samarbetet närmare de enskilda medborgarna, riva gränshinder och hindra att nya uppstår. ”Den nordiska modellen i en ny tid” var den rubrik som den svenska regeringen valde för sitt ordförandeskapsprogram. Genom denna rubrik ville Sverige förmedla en övertygelse om att det finns ett nordiskt förhållningssätt som är användbart i en ny tid med nya utmaningar. Under året ägde närmare 20 ministermöten och drygt 100 andra möten, seminarier och konferenser rum. Sverige förverkligade praktiskt taget alla de tankar och initiativ som togs med i programmet för 2013.

Under 2013 hade Sverige som första ordförandeland möjlighet att utnyttja en prioriteringsbudget till större nordiska satsningar. Syftet med prioriteringsbudgeten är att skapa större dynamik i det nordiska samarbetet och ge utrymme för innovativa satsningar som är nödvändiga för ett levande och väl fungerande nordiskt samarbete. Prioriteringsbudgeten resulterade i fyra prioriteringsprojekt under 2013, NordMin, nordiskt arbetsmarknadsmöte om unga, lärande på arbetsplats och inventering av kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar.

Vidare har det i samband med samlagsministermötena under 2013 genomförts tematiska visionsdiskussioner. De framåtblickande diskussionerna har berört teman såsom organisation, institutioner och prioriteringar. Liksom prioriteringsbudgeten är syftet med dessa diskussioner att bidra till att utveckla den politiska visionen i samarbetet. Med anledning av bl.a. de diskussioner som har förts mellan samlagsministrarna under året har Nordiska ministerrådets generalsekreterare fått i uppdrag att modernisera och effektivisera det nordiska samarbetet inom ramen för ministerrådet. Resultatet av detta arbete kommer att presenteras under 2014.

Arbetet med undanröjande av gränshinder fortsatte under Sveriges ordförandeskap att vara ett högt prioriterat mål för det nordiska regeringssamarbetet. Samlagsministrarna fattade under årets gång beslut om en handlingsplan för det nordiska gränshinderarbetet under perioden 2014–2017. Nordiskt gränshinderforum har ersatts av Gränshinderrådet. I Gränshinderrådet kommer ordförandeposten att följa ordförandeordningen för länderna i Nordiska ministerrådet. På så vis underlättas genomslag för ordförandelandets prioriteringar i gränshinderarbetet. Ländernas representanter i Gränshinderrådet kommer ha ansvar för att förankra gränshinderarbetet nationellt genom ett nära samarbete med fackministerier och myndigheter. Gränshinderrådet

kommer även att arbeta med regionala informationstjänster för gränspendlare.

Det nordiska samarbetet bygger i hög grad på en kulturell värdegemenskap där kultursamarbetet är en av hörnstenarna. Det nordiska kultursamarbetet är också en plattform för att öka kännedomen om och intresset för de nordiska länderna i vår omvärld. Den nordiska kulturfestivalen Nordic Cool på Kennedy Center i Washington i februari och mars 2013 blev en mycket synlig manifestation av Norden. Nordic Cool hade drygt 200 000 besökare och 750 tillresta nordiska artister och konstnärer. Festivalen utgjorde ett gott exempel på intresset för Norden i omvärlden.

Sverige var ordförande i Arktiska rådet från 2011 tom maj 2013 då Kanada tog över ordförandeskapet. Under året har en arbetsgrupp för hållbar regional utveckling i Arktis inlett sitt arbete. De nordiska länderna har även samarbetat i Arktiska rådet för att öka kunskapen om effekterna av havsförsurning och om biologisk mångfald.

Sverige har också under 2013 haft rollen som samordnare i det nordiska och nordisk-baltiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet. Det nordiska ambassadsamarbetet finns redan i dag på ett trettiotal orter runt om i världen och man ser nu på möjligheten att utöka till ytterligare ett antal platser i Europa och Nordamerika. Detta bidrar till gemensam resursanvändning och ökad effektivitet samt en bredare nordisk diplomatisk närvaro och ökat nordiskt inflytande i vår omvärld. Under året har arbetet med att utveckla och fördjupa det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet fortsatt. Ett exempel på detta samarbete är att Sverige och Finland under februari 2014 för första gången deltog i övningar tillsammans med Norge i samband med Natos luftrumsövervakning över Island.

Under det svenska samordningsåret av det nordisk-baltiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet (NB8), lades särskild fokus vid Östliga partnerskapet, Ryssland och energifrågor i regionen men även vid utvecklingen i Syrien, Mellanöstern och Egypten.

Den goda dialogen och samverkan med Nordiska rådets svenska delegation har varit omfattande under det svenska ordförandeskapet. Under våren 2013 genomfördes temasessionen i Stockholm under rubriken Nordens utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik samt samhällssäkerhet. Den ordinarie sessionen ägde rum i Oslo i oktober 2013 dit Nordiska ministerrådet sedvanligt bjöds in. År 2014 hålls temasessionen i Reykjavik med temat naturresurser. Under 2014 är Sverige ordförande i Nordiska rådet och den ordinarie sessionen kommer således äga rum i Stockholm.

2 Nordiska ministerrådet

2.1 Gränshinderarbetet

De nordiska statsministrarna utfärdade vid den Nordiska sessionen i Oslo en deklaration om att bekämpa gränshinder i Norden. I deklarationen tillkännagavs upprättandet av ett Gränshinderråd, en utveckling av Nordiskt gränshinderforum, vars mandat utgick i slutet av år 2013. Gränshinderrådet utgör en viktig del i den handlingsplan för gränshinderarbetet åren 2014–2017 som beslutades av de nordiska samarbetsministrarna. En ambition i den nya formen för det nordiska gränshinderarbetet är att ge större utrymme för ordförandelandets politiska prioriteringar, bättre samordning med gränshinderarbetet i de olika ministerråden och ämbetsmannakommittéerna samt närmare anknytning till arbetet i ländernas regeringskanslier och förvaltningar.

Den nya reviderade nordiska konventionen om social trygghet antogs av riksdagen under våren 2013. Konventionen förväntas träda i kraft under våren första halvåret 2014. En av utgångspunkterna vid ändringarna i konventionen var ambitionen att lösa vissa gränshinder. Med konventionen som stöd har förhandlingar förts mellan Sverige och våra nordiska grannländer för att möjliggöra arbetspendlars rehabilitering i bosättningslandet.

Ämbetsmannakommittén för social- och hälsofrågor (ÅK-S) beslutade i november 2013 om att genomföra en översyn av den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. En analys kommer att göras avseende hur konventionen förhåller sig till bl.a. EU-rätten, nationell lagstiftning i de nordiska länderna samt till vissa av de gränshinderfrågor som arbetsgruppen har arbetat med.

Ministerråden för arbetsliv (MR-A) och social- och hälsofrågor (MR-S) arbetade under året vidare med att lösa några av de 35 gränshinder som identifierats av en expertgrupp. De nordiska konventionerna om social trygghet respektive socialt bistånd och sociala tjänster och EU:s moderniserade regelverk för samordning av social trygghet ger god grund för att lösa många av de identifierade gränshindren.

Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik fattade under året beslut om en ny treårig finansiering av de nordiska gränskommittéerna. Gränshinder utgör en viktig del i gränskommittéernas verksamhet.

Inom ramen för strategin Kunskap för grön växt och välfärd, fastställd av Ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U), skedde ett arbete för att vidareutveckla gränslösa nordiska utbildnings-, forsknings- och innovationsområden i Norden. Mobilitet och erkännande av yrkeskvalifikationer i Norden är frågor som har behandlats. Ett principbeslut fattades även om att Nordic Master Programme ska bli ett permanent fr.o.m. 2015. Nordic Master är ett projekt som samlar det bästa från länderna via en koppling av universitetskurser från minst tre länder. Därtill har det under 2013 pågått en rad processer och aktiviteter inom det formella nordiska samarbetet inom forskningsinfrastruktur.

Utländska fritidshusägare i Sverige har i många fall svårt att skaffa mobil- eller internetabonnemang. Ofta kräver företagen person- eller

samordningsnummer. Regeringen har därför gett Skatteverket i uppdrag att se över möjligheten för utländska fritidshusägare att få samordningsnummer.

Mervärdesskattereglerna för överförande av arbetsmaskiner över den svensk-norska gränsen försvårar för entreprenörer att verka på den andra sidan av gränsen. Regeringen har i propositionen Förändrad hantering av mervärdesskatt vid import (prop. 2013/14:16) föreslagit ändringar av skatte-reglerna. Dessa förändringar förenklar överförandet av arbetsmaskiner till Sverige i de fall importören är registrerad för mervärdesskatt i Sverige. De nya reglerna träder i kraft den 1 januari 2015.

Den 1 januari 2013 ändrades de svenska avdragsreglerna för utländska obligatoriska socialförsäkringsavgifter vid inkomstbeskattningen genom att kopplingen till utfört arbete slopades (prop. 2012/13:18 Vissa internationella socialavgiftsfrågor). Därigenom undanröjs ett gränshinder, t.ex. vid betalning till norsk folketrygd på sjukpenning.

För att få ett så likartat regelverk som möjligt vid genomförande av EU:s nya kapitaltäckningsdirektiv arbetar de nordiska tillsynsmyndigheterna med att undersöka möjligheten att nå gemensamma förutsättningar när det gäller genomförandet av direktivet. Även rättsakten CSDR, Central Securities Depository Regulation, som bl.a. rör kontoföring av finansiella instrument kan komma att dra fördel av ett nordiskt samråd eftersom det inom Norden förekommer en modell för kontoföring som avviker från övriga EU.

I propositionen Vital kommunal demokrati (prop. 2013/14:5) uppmärksammades att den som arbetar i annat nordiskt land än bosättningslandet inte har rätt till tjänstledighet för kommunalt politiskt uppdrag. Ett arbete har inletts på det nordiska planet för att se över möjligheten att utsträcka de nationella reglerna på detta område till andra nordiska länder.

De nordiska länderna tillhör den inre marknaden genom EU/EES där principerna om den fria rörligheten för varor, tjänster, personer och kapital gäller. Arbetet med handelshinder är en viktig del i främjandet och utvecklandet av den inre marknaden. Under året som gått har ett initiativ tagits till ett samarbete mellan de nordiska länderna för att undanröja etableringskrav för e-handel i Norden. Att ställa krav på etablering begränsar företags och konsumenters möjligheter att bedriva e-handel. Det finns en stor potential inom e-handel på den nordiska marknaden och genom initiativet kan Norden vara en föregångsregion inom EU/EES.

Det informella problemlösningsnätverket Solvit har ett center i varje EU/EES-land. Solvit hanterar ärenden där personer eller företag har upplevt begränsningar av en nationell myndighet i sin rätt att utöva den fria rörligheten för varor, tjänster, personer och kapital på den inre marknaden. Under 2013 har Solvit Sverige hanterat flertalet ärenden som berör hinder mellan de nordiska länderna. Merparten av dessa hänför sig till den fria rörligheten för personer.

Nordiska ministerrådet har ett nära samarbete med länder och organisationer i Nordens närområde. Samarbete sker bl.a. med Estland, Lettland, Litauen, Polen, nordvästra Ryssland, Nordliga Dimensionens olika partnerskap, Östersjöstaternas råd, Arktiska rådet och Barentsrådet. Ett särskilt nära samarbete sker mellan Nordiska ministerrådet och de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Under det svenska ordförandeskapsåret har nya riktlinjer för detta samarbete tagits fram. Riktlinjerna är gällande från 2014.

Nordiska ministerrådet samarbetar dessutom med Nordliga dimensionens partnerskap för folkhälsa och socialt välbefinnande (NDPHS) och har delfinansierat projekt i framför allt nordvästra Ryssland och Kaliningrad. Insatser riktas bl.a. mot att förebygga smittspridning av hiv/aids och tbc.

Östersjöstaternas råd har för arbetet med sitt nyinrättade projektstödsfacilitet tillsatt en koordinator, som sitter i Nordiska ministerrådets lokaler i Kaliningrad. Nordiska ministerrådet har också, tillsammans med Östersjöstaternas råd, tilldelats olika koordinerande funktioner i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Sekretariatet för Nordliga dimensionens partnerskap för kultur (NDPC) har herbärgerats i Nordiska ministerrådets sekretariats lokaler i Köpenhamn. Från och med 2014 återfinns NDPC:s sekretariat på Nordiska ministerrådets kontor i Riga. Ministerrådet för kultur deltog aktivt i bildandet av partnerskapet. Finansiering av utbyte inom ramen för det nordisk-baltiska mobilitetsprogrammet har fortsatt. Syftet är att främja och stärka samarbete, kunskapsutbyte samt nätverkande mellan offentliga förvaltningsstrukturer inom den nordisk-baltiska kretsen. Under året påbörjades en diskussion om en förlängning av det nordisk-baltiska mobilitetsprogrammet för kultur.

Den nordiska kulturfestivalen Nordic Cool på Kennedy Center i Washington i februari och mars 2013 blev en utomordentligt synlig manifestation av Norden i världen. Festivalen hade drygt 200 000 besökare och sammanlagt 750 tillresta nordiska konstnärer. En avgörande del av framgången tillskrivs det faktum att det var Kennedy Center som stod för det konstnärliga urvalet och att de också tog ett starkt ägarskapsansvar. Till festivalen knöts dessutom seminarier och andra aktiviteter i syfte att illustrera och presentera den nordiska modellen och nordiska kärnvärden. Under Nordic Cool serverades middagar och andra måltider med utgångspunkt i programmet Ny Nordisk Mat.

Förståelsen för hur Norden som enhet uppfattas utifrån gavs en ny och värdefull dimension i mötet med en nordamerikansk publik. Nordic Cool synliggjorde Norden i såväl kulturellt som politiskt perspektiv och gav Norden en unik plattform för det nordiska samarbetet och dialogen med USA. Nordic Cool 2013 har också lett till utvecklade samarbetsformer och fortsatta nordiska samarbeten med andra kulturinstitutioner i Washington.

I samband med Nordic Cool hade de nordiska kulturministrarna möjlighet att direkt med USA:s utrikesdepartement diskutera ömsesidigt

kulturutbyte samt problematiken med viseringar för nordiska konstnärer till USA.

Inom ramen för nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) har sex globaliseringsprojekt varit aktuella under 2013. Fokus har bl.a. legat på att sprida resultat och erfarenheter från projekten. Toppforskningsinitiativet inom klimat, energi och miljö (TFI) och initiativet om eScience fortsatte år 2013. TFI följdes upp, t.ex. i anslutning till satsningar på grön tillväxt.

MR-U:s samarbete med närområdet består till stor del av programmet Nordplus. Nordplus är Nordiska ministerrådets utbildningsprogram och omfattar Norden och Baltikum. Nordplus består av fem delprogram som riktar sig till olika målgrupper från skola till högre utbildning. Över 10 000 människor får utbyte av programmet varje år. Under 2013 arrangerades bl.a. ett kontaktseminarium i syfte att ge institutioner från utbildnings- och arbetsmarknadssektorn som avsåg söka medel från Nordplus möjlighet att finna samarbetsorganisationer.

Under året har två globaliseringsprojekt som Nordiska ministerrådet för Arbetsliv haft ansvar för slutförts. Det rör sig dels om ett projekt om arbetskraftsmigration från Central- och Östeuropa till Norden som bl.a. pekar på vilka nya mönster som migrationen från dessa länder har tagit under åren 2006–2011 (TemaNord 2013:570). Det andra globaliseringsprojektet handlar om nordiska tillväxtområden och analyserar i vilka sektorer nordiska företag med stor tillväxtpotential verkar, vad som karakteriserar dessa företags behov av arbetskraft samt vad som kan göras för att underlätta för dessa företag att rekrytera nödvändig kompetens (Nord 2013:570). Projektresultaten har kommunicerats ut i samband med olika möten, seminarier och konferenser.

Miljösamarbetet handlar i hög utsträckning om samverkan för att gemensamt driva på de internationella miljö- och klimatförhandlingarna. Under 2013 har ministrarna tagit en rad initiativ för att påverka klimatförhandlingarna. Sverige arrangerade en dialog mellan miljöministrarna och nordiska näringslivsföreträdare i samband med att den internationella klimatpanelen IPPC presenterade sin delrapport i Stockholm. I samband med detta hade ministrarna också en diskussion med IPCC om informationsfrågor och beslut togs om en gemensam nordisk kampanj för att sprida och klargöra IPCC:s resultat för allmänheten. Det nordiska samarbetet driver också på klimatförhandlingarna genom den nordiska arbetsgruppen för globala klimatförändringar (NOAK).

Frågan om att begränsa subventioner till internationella investeringar i kol diskuterades på miljöministermötet i Oslo. En rapport togs också fram på samma tema. Vidare hölls en ministerdiskussion och en workshop om hur begreppet planetära gränser kan få ett större genomslag i FN:s arbete.

Arbetet med att genomföra statsministrarnas globaliseringsinitiativ har fortsatt inom miljösektorns arbetsgrupper.

I samband med det nordiska miljöministermötet i Jukkasjärvi genomfördes på svenskt initiativ ett miljöministermöte mellan alla arktiska länders miljöministrar. Dagordningen innehöll de miljöfrågor som stod i fokus under Sveriges ordförandeskap i Arktiska rådet 2011–

2013. I slutsatserna från ministermötet lyfts bl.a. klimatförändringarna, havsförsurningen, biologisk mångfald och vikten av ökat miljöskydd i Arktis. De arktiska miljöministrarna skickade också ett budskap till Arktiska rådet om betydelsen av att minska utsläppen av sot i Arktis. Under Arktiska rådets utrikesministermöte i Kiruna beslutades att tillsätta en särskild grupp för att förhandla fram ett instrument i syfte att minska de arktiska ländernas utsläpp av kortlivade klimatpåverkande ämnen.

Sverige tog initiativ till en strategidiskussion inom det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO för att ämnesmässigt tydligare profilera verksamheten och skapa mer utrymme för aktiviteter på klimatområdet. Nordiska ministerrådet arrangerade ett möte i Tallinn med nordiska och baltiska miljöministrar, forskare och tjänstemän om klimatfrågor.

3 Ordförandeskapsåret inom fackministrarnas områden

Ett gott liv i ett hållbart Norden

Inom miljösektorn har två ordinarie ministermöten hållits, i Jukkasjärvi i februari och i Oslo i oktober. Dessutom har två andra aktiviteter med ministerdeltagande från de nordiska länderna genomförts: en i Stockholm i september i dialog med näringslivet om IPCC och klimat och en i Tallinn i november med de baltiska länderna om klimat.

Ett flertal seminarier och workshops har anordnats inom miljöområdet och en större konferens om hållbar utveckling arrangerades i Umeå. Teman för konferensen var hållbar konsumtion, hållbara städer, hållbara transporter, hälsa och välfärd samt utbildning för hållbar utveckling. Det var den femte konferensen i en serie som startades i Göteborg 2004 och sedan har arrangerats i olika nordiska städer. Vid konferensen presenterades den reviderade nordiska hållbarhetsstrategin Ett gott liv i ett hållbart Norden. Strategin är den fjärde nordiska hållbarhetsstrategin.

Ett projekt om kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar inleddes i syfte att få en gemensam utsläppsinventering av sot som också omfattar närområdet utanför Norden. Sverige tog initiativ till en strategidiskussion inom det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO för att ämnesmässigt tydligare profilera verksamheten och skapa mer utrymme för aktiviteter på klimatområdet. Under ordförandeskapet har Sverige deltagit i planeringen av en workshop om ekosystembaserad havsmiljöförvaltning i de nordiska havsområdena. Sverige har tagit initiativ till ett nordiskt samarbete inom pågående internationella processer kring IPBES (Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem services).

Sverige tog också initiativ till att det nordiska miljömärket Svanen skulle utreda frågan om miljömärkning inom finanssektorn. En revidering av Nordiska ministerrådets styrdokument för Svanen har dessutom inletts under svensk ledning.

Under ordförandeskapet lyftes frågan om farliga ämnen i textilier samt om återanvändning och återvinning av textilier.

Den moderna landsbygden

Temat för ordförandeskapet inom Ministerrådet för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS) har varit Den moderna landsbygden. Ambitionen har varit att ligga i framkant, att fånga upp det nya, det innovativa samt att vidareutveckla idéer på tankestadiet. Detta har löpt som en röd tråd genom ordförandeskapet. Under detta tema arrangerades under våren 2013 fyra sektors-konferenser. Konferenserna följdes av en utomstående konsult, en erfaren omvärldsanalytiker med god kunskap om landsbygdens förutsättningar och utmaningar, med uppgift att identifiera och analysera styrkor och svagheter och att visionärt se in i framtiden. Resultatet av detta blev en spännande presentation och en rad delvis ganska provocativa frågor till de nordiska ministrarna på det årliga ministermötet som ägde rum i juni i Åre. Under ledning av konsulten hade ministrarna en aktiv och engagerande diskussion som konkret resulterade i ett antal prioriteringar, som t.ex. att ta fram en handlingsplan mot antibiotikaresistens och att samarbeta för att främja ökat träbyggande. I samband med kulturfestivalen Nordic Cool i Washington, arrangerade MR-FJLS tillsammans med ämbetsmannakommittén för jämställdhet (ÄK-JÄM) ett välbesökt seminarium på den svenska ambassaden med medverkan av landsbygdsminister Erlandsson. Seminariets tema var tillväxt och utveckling mot bakgrund av bl.a. MR-FJLS:s program Ny Nordisk Mat, liksom arbetet med genetiska resurser och växtförädling.

Vidare har huvudfokus på temat den moderna landsbygden varit dess näringspolitiska betydelse. Här finns en stor potential för grön tillväxt, för bättre hälsa och för en livskvalité som är ett av de nordiska samhällenas kännetecken. En modern landsbygd kräver nya lokalt baserade men globalt anpassade lösningar där entreprenörer finner nya vägar för att utveckla sina egna företag och därmed den lokala ekonomin. En konferens om lokal kapitalförsörjning har genomförts för att utbyta erfarenheter och idéer för hur man lokalt på privat nivå kan samverka för att finansiera företag med nya idéer. För att utveckla sin konkurrenskraft behöver företagen tillgång till kapital. Den finansiella sektorn har i många fall svårt att tillhandahålla finansiella medel för landsbygdens små och medelstora företag. Ett konkret resultat av konferensen är en verktygslåda med nya finansiella instrument som kan underlätta mötet mellan sparare och entreprenörer för en starkare kapitalförsörjning till landsbygden.

Moderna matvanor

Vid en konferens om moderna matvanor i Stockholm i april diskuterades måltiden i ett brett perspektiv med fokus på folkhälsa, miljöpåverkan och etik. Syftet var att lyfta fram frågor om hur vi kan möta moderna människors behov av matglädje, bra mat och bra matvanor i framtiden. Ett ökande matsvinn är idag delvis en följd av våra matvanor, av dagligvaruhandelns hantering av livsmedel och av att konsumenterna slänger 1/3 av fullt ätbar mat. Arbetet med att minska matavfall har

prioriterats av flera sektorer inom det nordiska samarbetet. Under året har ett treårigt nordiskt arbete inletts för att bl.a. få fram enhetliga definitioner och enhetlig mätmetodik som ökar förutsättningarna för att beräkna ekonomiska och miljömässiga konsekvenser av matsvinn. En sådan enhetlighet skulle förbättra möjligheterna att göra jämförelser med andra länder om matsvinn och avfallshantering. Kartläggningar av svinnet i de olika leden i livsmedelskedjan, informationsinsatser och spridning av goda exempel på åtgärder ingår också i denna satsning.

De nordiska näringsrekommendationerna har vidareutvecklats från de föregående från 2004 som baserades på aktuell vetenskap och forskning. Nu har även fysisk aktivitet och sambandet mellan konsumtion och risken för att utveckla sjukdomar tagits med.

En konferens om dricksvatten och hälsa i Uppsala resulterade i en behovsbeskrivning av forskning, utveckling och om samarbete mellan de nordiska och baltiska länderna. Sambandet mellan djurs och människors hälsa med tanke på antibiotikaresistens har vidareutvecklats och fördjupats. Det förebyggande hälsoarbetet inom vård och djurhållning utgör grunden till att förhindra resistensutveckling eftersom friska individer och djur inte behöver någon antibiotika.

Hållbart nyttjande av skogen

Skogen, skogsnäringen och dess värdekedja är centrala element för välståndet i Norden. Dessutom främjar skogsmiljön hälsa och välbefinnande genom friluftsliv samt skapar tillväxt genom turism. Vidare är skogen viktig för bevarande av biologisk mångfald samt processer kopplade till klimat och vattenkvalitet (ekosystemtjänster). Det nordiska skogssamarbetet fokuserar på att främja ett hållbart nyttjande av skogen och en hållbar utveckling av skogsbruket och dess värdekedja. En ordförandeskapskonferens med modernt träbyggande som tema hölls i Växjö: Conference on Modern Industrial Wood Construction – on a path towards a biobased economy.

Syftet med konferensen var att lyfta fram skogens roll i en modern biobaserad samhällsekonomi och att förmedla kunskap och inspirera entreprenörer runt skog och trä, där träbyggande är en väsentlig del både regionalt (nordiskt) och lokalt. Under konferensen konstaterades att det finns fortsatt (möjlighet till) samarbete om träbyggande i relation till klimat, energi, hållbart byggande, marknadsutveckling, regelverk och utbildning. I den svenska regeringens satsning Skogsriket – med värden för världen, är träbyggande ett av de prioriterade områdena och tillsammans med övriga nordiska länder kan vi samverka, lyfta goda exempel och bygga nätverk.

Som ordförande i MR-FJLS har landsbygdsminister Erlandsson under våren 2013 besökt Svalbard Global Seed Vault (Frölager), som öppnades 2008. MR-FJLS institution NordGen har det operativa ansvaret för valvet, Norges Lantbruks och Matdepartement äger valvet och The Global Crop Diversity Trust koordinerar och betalar för transport av frön från lämpliga samlingar. I de nordiska länderna har vi en lång och framgångsrik tradition att bevara växtgenetiska resurser. Syftet är att ge möjlighet att på ett säkert sätt bevara fröer för eftervärlden. Även om strömmen skulle sluta fungera bevaras fröna av permafrosten. För

närvarande finns det ca 750 000 unika fröprover i frölagret, insända av genbanker över hela världen för förvaring.

Säkra fiskbestånd

Att minska överfisket och att fiskbestånden byggs upp till biologiskt säkra gränser är några av de prioriterade frågor som Sverige drivit inom den gemensamma fiskeripolitiken under året, men även globalt. För att förbättra beståndens reproduktionsförmåga är åtgärder såsom flerartsförvaltning och långsiktiga förvaltningsplaner nödvändiga för att nå målen. I syfte att främja ett hållbart resursutnyttjande och en minskning av fiskets negativa ekosystemeffekter arrangerades två konferenser under året om internationell flerartsförvaltning och konsekvenserna av ett avskaffande av bränslesubventioner inom fisket. Resultaten av de båda konferenserna var en god uppslutning och bra genomslag, bl.a. genom att en internationell standard kommer att tas fram vad gäller flerartsförvaltning. Inom ramen för ÅK-FJLS (fiske) godkändes ett flertal projekt med finansiering i syfte att bedriva vetenskapliga studier om beståndens utveckling i de nordiska ländernas gemensamma fiskevatten.

Klimatvänligt byggande

Projektet Klimatvänligt byggande, som numera går under namnet Nordic Built, har utvecklats under 2013. Vinnaren i Nordic Built Challenge lanserades vid MR-NER i Stockholm i oktober. Tävlingsens mål var att uppmuntra innovation och utveckling av hållbara och skalbara renoveringskoncept för vanligt förekommande byggnader i Norden. Tävlingen baserades på den lanserade Nordic Built Charter, där 10 principer och målsättningar för den nordiska byggsektorn är formulerade. Arbetet med Nordic Built kommer att fortgå även under kommande år, då en fortsättning av projektet (under namnet Nordic Built 2.0) beslutades att ingå i det nya samarbetsprogrammet för närings- och innovationspolitik 2014–2017.

Energipolitiskt handlingsprogram

Under det svenska ordförandeskapet togs ett nytt handlingsprogram för det nordiska energisamarbetet 2014–2017 fram. Handlingsprogrammet pekar ut viktiga samarbetsområden för Norden: den nordiska elmarknaden, energieffektivisering, förnybar energi och energiforskning. Dessa frågor är sedan länge kärnan i det nordiska energisamarbetet och ligger väl i linje med de energi- och klimatpolitiska målsättningar som finns på både nationell och internationell nivå. I programmet tillkom också en del frågor som sträcker sig över flera områden, t.ex. energirelaterade transportfrågor. För de nordiska länderna är transporterna den största utmaningen när det gäller att minska energisektorns miljö- och klimatpåverkan.

Målsättningen med det energipolitiska handlingsprogrammet är att de nordiska länderna genom sitt samarbete ska kunna medverka till förbättringar för Norden som helhet. Det nära nordiska samarbetet ger också de nordiska länderna bättre möjligheter att möta gemensamma globala och europeiska utmaningar, genom att lära av varandra och agera

gemensamt. Europa och världen behöver ett starkt nordiskt energisamarbete som bidrar till ökad konkurrenskraft, stärkt konsumentmakt och ett klimatneutralt samhälle.

I juni 2013 anordnades en konferens i Malmö om den nordiska elmarknaden. På konferensen diskuterades hur framtidens elförsörjning kan se ut och vilka utmaningar den nordiska elmarknaden står inför de kommande decennierna. Framförallt diskuterades s.k. kapacitetsmekanismer som nu planeras på flera håll inom Europa och hur sådana kan komma att påverka den nordiska elmarknaden. I korthet handlar det om hur man ska säkerställa att det finns tillräckligt mycket elproduktionskapacitet tillgänglig för att garantera en robust elförsörjning. Under året har fortsatta framsteg gjorts i arbetet med initiativet Harmonisering av den nordiska elmarknaden. Målet är att realisera en gemensam nordisk slutkundsmarknad för el, så att konsumenten fritt kan välja elleverantör i hela Norden. Vid ministermötet i oktober 2013 inom Nordiska ministerrådet enades man om att nödvändiga initiativ till implementering tar vid snarast möjligt i respektive land.

Hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft

Det övergripande målet med det regionalpolitiska samarbetet är att bidra till hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft i samtliga nordiska regioner – och att få till ett effektivt samarbete kring gemensamma regionala och demografiska utmaningar. Under 2013 inleddes genomförandet av ett nytt samarbetsprogram med hjälp av fyra arbetsgrupper utifrån följande huvudteman: Regionalt hållbar välfärdsutveckling – med hänsyn till de demografiska utmaningarna i Nordens regioner, Hållbar regional utveckling i Arktis, Grön tillväxt i alla regioner – med fokus på innovationer samt Hållbar stadsutveckling och fysisk planering.

Många regioner och kommuner i Norden står inför stora demografiska utmaningar. Urbaniseringen är fortsatt stark och fler ska på åldrens höst försörjas och vårdas av färre, vilket påverkar både samhällets möjligheter att tillhandahålla välfärdsservice och näringslivets kompetensförsörjning.

Den regionalpolitiska arbetsgruppen för hållbar välfärd och demografi lägger nu grunden till en gemensam nordisk plattform för kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte kring demografiska utmaningar och möjligheter. Arbetsgruppen har redan tagit fram en nordisk demografihandbok som beskriver regionala och kommunala exempel på insatser för att möta utmaningarna. Det fortsatta arbetet kommer bl.a. att bestå i att utveckla interaktiva webbkartor där medborgare i nordiska gränsregioner kan söka närmast tillgängliga vårdcentral och annan service, oavsett riksgränserna – samt formulera konkreta policyrekommendationer. Under 2014 kan nordiska kommuner och regioner även söka medel från Nordiska demografiprogrammet för att genomföra demografiprojekt, helst i samarbete med en nordisk grannkommun.

Under 2013 skapades Nordregio forum som är en ny, årligen återkommande mötesplats för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän, politiker och forskare i de nordiska länderna i frågor som rör hållbar regional tillväxt och utveckling. 2013 års forum hade temat

Attraktionskraft Norden och samlade ca 100 deltagare från hela Norden under två intensiva dagar av kunskapsseminarier och diskussionspass.

Ungdomars sysselsättning och ett inkluderande arbetsliv

I maj 2013 arrangerades ett stort arbetsmarknadsmöte som syftade till att belysa och diskutera olika aspekter av ungdomars sysselsättning och arbetslöshet i Norden på Fryshuset i Stockholm. Mötet samlade drygt 650 deltagare från hela Norden som representerade myndigheter, arbetsmarknadens parter, det privata näringslivet, ungdomsorganisationer, parlamentariker och utbildningsinstitutioner. De nordiska statsministrarna och arbetsmarknadsministrarna deltog och utbytte erfarenheter i paneldiskussioner. Parallellt med själva arbetsmarknadsmötet ordnades även ett Jobbforum där 26 goda exempel på hur sysselsättning har skapats för att få unga i jobb i alla nordiska länder presenterades. Som ett led i uppföljningen av paneldiskussionerna från arbetsmarknadsmötet ska en studie av yrkes- och lärlingsutbildningssystemen i Norden göras med särskilt fokus på kopplingen till näringslivet.

I oktober 2013 anordnade Arbetsmarknadsdepartementet tillsammans med ILO-kommittén och den Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) en konferens som lyfte fram olika aspekter av ungas arbetsmiljö. En god arbetsmiljö som förebygger arbetsrelaterade hälsoproblem är en viktig förutsättning för att dagens unga ska kunna stanna längre i arbetslivet än tidigare generationer. Konferensen gav en unik möjlighet till nordiskt erfarenhetsutbyte inom området och det publicerades även en rapport som sammanfattade situationen för unga arbetstagares arbetsmiljö i Norden (TemaNord 2013:568).

I slutet av ordförandeskapet, i november, arrangerade Arbetsmarknadsdepartementet en nordisk konferens om ett inkluderande arbetsliv med fokus på utrikes födda. På konferensen presenterades och diskuterades skillnader, likheter och goda integrationsexempel. Nordiska politiker med ansvar för integration deltog i en paneldiskussion och genomförde därefter ett eget informellt ministermöte. Inför konferensen tog Arbetsmarknadsdepartementet fram en unik nordisk fickfakta som innehåller statistik och analyser om integrationen på den nordiska arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund.

Ny strategi för kultursamarbetet

Kulturens och kulturpolitikens arbetsfält rör kärnan av vår identitet. Det handlar bl.a. om att gestalta den verklighet vi lever i och att ge utrymme för ett inkluderande och öppet samhälle. Genom att eftersträva en mångfald av kulturyttringar bidrar kulturen till att utanförskapet minskas. Ett flertal aktiviteter inom ramen för Ministerrådet för kultur har genomförts under ordförandeåret. Dit hör ett expertmöte om mediekunnighet som nyckel till yttrandefrihet och demokrati samt två konferenser: Unga läsare i Norden respektive Öppna kulturarvsdata i Norden. Därutöver har ytterligare ett antal möten hållits bl.a. om konstnärernas villkor i Norden, fristäder för konstnärlig yttrandefrihet och om hållbar arkitektur och design. Flera av dessa möten har särskilt

fokuserat på att utveckla de nordiska nätverken mellan nationella myndigheter och aktörer. Skr. 2013/14:90

En ny strategi för det nordiska kultursamarbetet 2013–2020 lanserades under det svenska ordförandeskapet. Strategin har fem teman: det hållbara Norden, det kreativa Norden, det interkulturella Norden, det unga Norden och det digitala Norden. Strategin syftar till att ge samarbetet ännu tydligare kontinuitet och fokus. Nordiska ministerrådets institutioner på kulturområdet utgår nu från strategin i sina egna verksamheter. Under det svenska ordförandeskapsåret delades Nordiska rådets nya barn- och ungdomslitteraturpris ut för första gången.

Det nordiska forskningssamarbetet

Nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) slutförde under Sveriges ordförandeskap en översyn av det nordiska forskningssamarbetet. Översynen genomfördes av en extern högnivågrupp på uppdrag av MR-U och redovisas i rapporten ”Vilja till forskning?” från 2011. I rapporten föreslås insatser inom fyra områden: Samspelet mellan forskning och innovation, Samspelet mellan det nordiska samarbetet och EU, Forskarmobilitet samt Forskningsinfrastruktur. Som ett resultat av detta har MR-U under 2013 bl.a. beslutat nya stadgar för det nordiska forskningsorganet NordForsk. Beslutet bekräftas av de nordiska samarbetsministrarna år 2014.

Under 2013 behandlades även rapporten från arbetsgruppen om samarbete under MR-U (den s.k. 90-gruppens rapport, 2012). Arbetsgruppen tillsattes med uppgift att värdera om nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete var optimalt med avseende på måluppfyllelse, synergieffekter samt utnyttjande av resurser och inflytande. I rapporten lämnas förslag som har diskuterats och följts upp inom MR-U, vilket har resulterat i förändringar av organisationen, beslutsprocesser och arbetsformer. Bland annat har permanenta rådgivningsgrupper ersatts med mer flexibla ad hoc-arbetsgrupper.

Under Sveriges ordförandeskapsår slutfördes därutöver en omorganisering av nordiskt språksamarbete. Den nya organisationen trädde i kraft 1 januari 2014. I och med omorganiseringen fick bl.a. förvaltningsorganet på språkområdet en starkare ställning.

Som ordförande för MR-U organiserade Sverige dessutom sex nordiska konferenser på prioriterade teman, såsom forskningsinfrastruktur, etablering av akademiker med utländsk utbildning, språkets betydelse för integration samt jämställdhet i skolan.

Under 2013 lanserades därtill det treåriga programmet Hållbar nordisk välfärd (HNV) som är ett samarbete mellan MR-U och MR-S. Programmet innehåller ett antal projekt inom tre insatsområden: Utbildning och arbete för välfärd, Forskning för välfärd samt Infrastruktur för välfärd. Programmet är sektorsövergripande, men MR-U har huvudansvar för det första området, medan Ministerrådet för social- och hälsofrågor (MR-S) har huvudansvar för de andra två. Programmet ska bidra till att åstadkomma innovativa, nya och välfungerande lösningar på välfärdsproblemen i Norden. Inom ramen för programmet initieras nordiskt samarbete dels genom konkreta insatser och dels genom att skapa plattformar för dialog och kunskapsutbyte. Inom utbildnings-

och forskningssektorn har t.ex. en kunskapsbank om avhopp från skolan etablerats och ett svenskt initiativ om lärande på arbetsplats inletts, båda inom området Utbildning och arbete för välfärd. Inom social- och hälsopolitikens område har vissa aktiviteter inom ramen för Forskning för välfärd inletts, bl.a. projektet Nordisk forskning om social ojämlikhet i hälsa och välfärd som integrerats i en av NordForsks utlysningar hösten 2013. Detta inom ramen för samarbetsprogrammet om hälsa och välfärd. På området Infrastruktur för välfärd pågår ett nordiskt samarbete om kliniska multicenterstudier och högspecialiserade behandlingar.

Ny strategi för samarbetet på social-och hälsområdet

Under 2013 beslutades om en ny strategi som ska vägleda de nordiska regeringarnas samarbete på social- och hälsoområdet 2013-2015. Strategin fokuserar på fyra mål som ska stärka hållbar välfärd och hälsa i Norden: säkerställa social trygghet i Norden på en arbetsmarknad under ständig förändring, fokus på förebyggande insatser, höja kvalitet och säkerhet inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst och slutligen främja innovation och forskning. MR-S beslutade sommaren 2013 om ett uppdrag att göra en oavhängig rapport om det nordiska samarbetet på hälsoområdet de närmaste fem till tio åren. Uppdraget har gått till före detta statsråd och landshövding Bo Könberg, som vid nästa möte i MR-S i juni 2014 ska presentera en rapport med ett tiotal förslag med avseende på: områden där nordiskt samarbete kan resultera i nordisk nytta i form av effektivisering eller högre kvalitet, var det finns störst potential i form av kompetens och kapacitet eller behov av att höja kompetensen och kapaciteten samt hur detta kan uppnås, t.ex. genom konkreta förslag till arbetsdelning, samordning och gemensamma lösningar.

Med utgångspunkt i den utvärdering som gjordes 2012 av Nordic School of Public Health, (Nordiska högskolan för hälsovetenskap, NHV) i Göteborg beslöt MR-S i juni 2013 att lägga ner skolan med sikte på att denna ska vara avvecklad den 1 januari 2015. Beslutet har konfirmerats av MR-SAM. Nedläggningen är föranledd av omvärldsförändringar som har lett till att den nordiska nyttan av gemensamma utbildningsprogram på folkhälsoområdet har minskat avsevärt sedan skolan startades för 60 år sedan. Den viktigaste faktorn är att det numera finns såväl forskning som akademisk utbildning på folkhälsoområdet i de nordiska länderna.

Under 2013 har MR-S beslutat om samlokalisering av Nordens Välfärdscenter (NVC) Danmark med moderinstitutionen i Stockholm. NVC Danmark ansvarar för det nordiska samarbetet inom dövblindfältet.

Under det norska ordförandeskapet togs initiativ till att inrätta en arbetsgrupp med sakkunniga inom patientsäkerhetsområdet. Sverige bidrog under sitt ordförandeskap 2013 till att föra detta arbete framåt. Mandat för arbetsgruppen beslutades i juni och arbetsgruppen har därefter påbörjat sitt arbete.

Arbetet för barn och unga

Nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK) är Nordiska ministerrådets rådgivande och samordnande organ i barn- och ungdomspolitiska frågor. NORDBUK har under 2013 haft särskilt fokus på att alla barn och unga ska ha goda uppväxtvillkor samt att inflytande

och ungas aktiva deltagande ska främjas i samhället. Nuvarande handlingsplan för NORDBUK har utvärderats och ett förslag på en ny handlingsplan för perioden 2014–2017 har beslutats.

NORDBUK avsätter årligen ca 4 miljoner danska kronor till projekt och organisationsbidrag i syfte att stärka nordisk identitet bland barn och unga genom kulturella, sociala eller politiska aktiviteter. Från 2013 hanteras bidragsgivningen av Kulturkontakt Nord i Helsingfors, Finland. Genom bidragsgivningen har fler ungdomsorganisationer getts möjlighet att samverka genom olika projekt och samverkansinsatser.

Inom ramen för det svenska ordförandeskapet har flera aktiviteter genomförts. I april hölls konferensen Youth Policy in Northern Europe i Stockholm i syfte att stärka och utveckla samarbetet mellan de nordiska och baltiska landsråden och ungdomsorganisationerna genom att diskutera gemensamma utmaningar. Under arbetsmarknadsrådet i maj deltog NORDBUK med en informationsmonter under jobbforum Unga och bidrog med filmintervjuer med unga arbetslösa vid toppmötets jobbtorg. Ungdomsstyrelsen genomförde i november en konferens, Fler unga i arbete i Norden – jämförelser på regional och lokal nivå, i syfte att sprida lokala och regionala resultat om, och genom goda exempel visa, hur man kan få fler unga i arbete i Norden. Nästan 900 personer deltog i konferensen och deltagare från alla nordiska länder och självstyrande områden fanns representerade. Därtill arrangerade NORDBUK och Ämbetsmannakommittén för jämställdhet (ÄK-JÄM) seminariet Youth, gender and online exposure på Sveriges ambassad i Washington i mars i anslutning till kulturfestivalen Nordic Cool.

Jämställdhet i utbildning och arbetsliv

Inom jämställdhetsområdet bidrog ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM) till att lyfta frågor om jämställdhet i utbildning och jämställdhet i arbetslivet. Inom ramen för området jämställdhet i arbetslivet var deltidsarbetets effekter för kvinnors och mäns ekonomi i fokus. Resultatet av arbetet har kunnat spridas genom rapporter som tagits fram och konferenser som har genomförts på dessa teman. En annan prioritering för MR-JÄM var att vidareutveckla och implementera en ny rapporteringsmodell för jämställdhetsintegrering för hela Nordiska ministerrådet. Under året fick sektorerna i uppgift att ta fram jämställdhetsmål och indikatorer som sedan ska ligga till grund för en årlig rapportering av jämställdhetsarbetet. Detta genomfördes med stöd i beslut från år 2000 om att alla sektorer har ansvar för jämställdhetsintegrering. Vid ministermötet genomfördes en visionsdiskussion om vad det nordiska jämställdhetssamarbetet bör innehålla där ministrarna betonade vikten av nordiskt samarbete vid internationella arenor och att jämställdhet är en stark profilfråga för det nordiska samarbetet.

Nordisk ekonomisk-politisk tidskrift

I syfte att göra aktuell ekonomisk-politisk forskning mer användbar för beslutsfattare och att lyfta fram gemensamma nordiska frågor samt att främja en bredare diskussion av ekonomisk-politiska frågor i de nordiska länderna, igångsattes år 2010 en försöksverksamhet med en

nordisk ekonomisk-politisk tidskrift vid namn Nordic Economic Policy Review. En utvärdering av försöksverksamheten gav vid handen att tidskriften fyllde ett behov och var väl värd en fortsättning. Mot denna bakgrund beslöt MR-Finans vid sitt möte i oktober 2013 att fortsätta utgivningen av tidskriften om än under något förändrade förutsättningar. Innehållet i tidskriften skulle bli mer politiskt relevant och produktionen mer kostnadseffektiv. Tidskriften ska från och med 2014 ges ut en gång per år, mot tidigare två, och de i samband med utgivningen hållna seminarierna ska fokusera mer på politiska slutsatser och rekommendationer rörande innehållet i den ekonomiska politiken.

Sverige deltar sedan 2006 i ett projekt där de nordiska länderna gemensamt förhandlar om informationsutbytesavtal på skatteområdet med sekretessjurisdiktioner. Avtalen ingås på bilateral basis och Sverige har inom ramen för det nordiska projektet undertecknat avtal om informationsutbyte med 43 jurisdiktioner. Detta projekt har fortsatt under 2013.

4 Norden och EU

Arbetet med att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen har fortsatt haft hög prioritet för de nordiska EU-länderna. I februari 2013 antogs en uppdaterad handlingsplan, som ett led i översynen av strategin, med tre övergripande mål: rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välbefindandet i regionen. Strategin har därmed blivit mer mål- och resultatinkriktad och tydligare förankrats i Europeiska kommissionens förslag till stödförordningar och i EU:s tillväxtagenda. Nordiska ministerrådet har deltagit i översynen av handlingsplanen och bidragit med såväl kunskap som förslag till genomförandet av strategin. I den skrivelse som överlämnades till riksdagen i oktober 2013 (Ny inriktning för EU:s strategi för Östersjöregionen) redovisar regeringen bl.a. sin syn på vilka åtgärder som behöver vidtas för att kunna nå de nya övergripande målen som antagits genom strategin.

MR-FJLS har under året fortsatt sitt engagemang inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen. Sverige är prioriteringsområdeskoordinator för fiskefrågor, och här har ett aktivt arbete bedrivits, liksom på skogsområdet där Sverige har ett huvudansvar för ett flertal skogsrelaterade projekt inom strategin. MR-FJLS sekretariat har med stöd av ministerrådet tagit på sig uppgiften att vara Horizontal Actionleader för bioekonomi inom Östersjöstrategin. I december 2013 arrangerade MR-FJLS sekretariat som sådan en workshop i Stockholm inom ramen för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. I seminariet medverkade bl.a. landsbygdsminister Erlandsson. Syftet var att starta upp arbetet och identifiera potentiella flaggskeppsprojekt. Detta ligger också väl i linje med det kommande isländska ordförandeskapets huvudsakliga prioritering, bioekonomi, där det beslutats att MR-FJLS ska ha en sammanhållande roll.

Inför kommande arbetsmarknadsministermöten inom EU under 2013 träffades den nordisk-baltisk-polska EU-informationsgruppen inom

arbetslivsområdet för att diskutera och informera om ländernas ståndpunkter i olika EU-frågor. Gruppen träffades två gånger i Bryssel under ledning av det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. I samband med MR-A-mötet i Övertorneå i augusti diskuterades aktuella EU/EES-frågor inom arbetslivsområdet, bl.a. ett förslag om samarbete mellan de offentliga arbetsförmedlingarna inom EU/EES.

Miljöministrarna har diskuterat EU:s ramverk för 2030 på klimatområdet.

Många av de utmaningar som Sverige och Norden står inför både på nationell och på regional nivå sträcker sig över nationella gränser. Därför har det gränsöverskridande samarbetet blivit allt mer betydelsefullt. EU:s program för territoriellt samarbete är kanske det viktigaste verktyget för att finansiera gränsöverskridande utvecklingsarbete i Norden. Sverige deltar i totalt tretton INTERREG-program med en sammanlagd omsättning på ca 10 miljarder SEK under perioden 2007–2013. Dessa medel har gett stöd till 1 100 projekt inom bl.a. näringslivsutveckling och innovationsfrämjande, myndighetssamverkan, kulturarvssatsningar och besöksnäring. De nordiska länderna har under 2013 arbetat intensivt med att utarbeta nya gemensamma program inför den kommande programperioden som ska inledas 2014. Samtidigt som diskussioner förts inom respektive land om hur man vill fördela sina EU-medel till de olika gränsregionala programmen. I november 2013 bjöd Sverige in till Gränsregionalt forum i Malmö för en nordisk diskussion om utmaningar och möjligheter i det framtida gränsregionala samarbetet, med anledning av de nya direktiven från EU-kommissionen. Lärdomar från den förra programperioden var en viktig utgångspunkt. Uppslutningen var god från både programkontor och gränskommittéer.

5 Det nordiska utrikespolitiska samarbetet

Sverige ledde under 2013 arbetet inom ramen för det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet. Detta samarbete har fortsatt att utvecklas och fördjupas, såväl när det gäller engagemanget för närområdesfrågorna som för utökad samverkan kring viktiga globala frågor och den internationella utvecklingen.

Vårens nordiska utrikesministermöte ägde rum i Sandhamn i maj. Förutom diskussioner kring utvidgat nordiskt utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete, diskuterades Nordens roll i FN, nordiskt ambassadsamarbete, Arktiska rådet och aktuella internationella frågor. Vid utrikesministrarnas möte i oktober, i anslutning till Nordiska rådets session i Oslo, fortsatte diskussionen om utvecklingen av det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet, ambassadsamarbete och deltagande i fredsbevarande insatser, samt aktuella internationella frågor såsom Syrien och utvecklingen i Östliga partnerskapet.

Vid Nordiska rådets session i Oslo presenterade utrikesminister Bildt också de nordiska regeringarnas gemensamma redogörelse för det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet under 2013. I redogörelsen konstateras att det under senare år skett en betydelsefull utveckling och

fördjupning av samarbetet, inte minst med inspiration från den s.k. Stoltenberg rapporten. Ett exempel på detta är Sveriges och Finlands deltagande i form av övningar tillsammans med Norge i samband med Natos luftrumsövervakning över Island i februari 2014.

Några frågor kan nämnas som exempel på det arbete som pågått under året.

Samarbetet kring fredsfrämjande insatser och krishantering har fortsatt. En strävan är att kunna erbjuda ett gemensamt nordiskt styrkebidrag till FN. Under året har också diskuterats hur det nordiska samarbetet inom FN, bland annat avseende kandidaturer, kan utvecklas för en fortsatt stark nordisk röst inom FN.

Arbetet har fortsatt under året med att utveckla det allt tätare ambassadsamarbetet mellan de nordiska länderna. Syftet med samarbetet är att bidra till gemensam resursanvändning och ökad effektivitet, liksom till en bredare diplomatisk närvaro och inflytande. Samlokalisering i olika former finns idag på ett drygt trettiotal platser i världen.

Det säkra kommunikationsnätverket mellan de nordiska länderna för att öka skyddet mot it-angrepp, blev operativt under hösten. Samarbetet fortsätter också kring det normbildande arbete om cyberfrågor som pågår i olika multiformer såsom FN, EU och OSSE.

I samband med president Barack Obamas besök i Stockholm i september bjöd statsminister Fredrik Reinfeldt in de nordiska stats- och regeringscheferna till en middag. I anslutning till middagen gjorde de ett gemensamt uttalande, där man bland annat enades om att hålla en årlig nordisk-amerikansk säkerhetsdialog med fokus på globala säkerhetsfrågor.

Sverige ledde även under 2013 det nordisk-baltiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet, där särskild uppmärksamhet ägnades åt Östliga partnerskapet, Ryssland och energifrågor i regionen.

Östliga partnerskapet gavs särskild prioritet med anledning av det förestående toppmötet i Vilnius i november. Vid NB8-utrikesministermötet i Visby september gjordes ett gemensamt uttalande där oro uttrycktes över ryskt agerande mot partnerländerna i form av ekonomiska hot och politiska påtryckningar. Utvecklingen av det regionala energisamarbetet, däribland Baltic Energy Market Inter Connection Plan (BEMIP), relationer till Ryssland och gassektorn samt planerade kärnkraftsprojekt i grannländerna följdes också vid de olika mötena.

Även utvecklingen i Syrien, fredsprocessen i Mellanöstern, Egypten, Iran och Afghanistan diskuterades. Två uttalanden om Syrien gjordes varav ett där NB8:s utrikesministrar fördömde användandet av kemiska vapen och ytterligare ett vid ministermötet för Friends of the Syrian People i New York i september.

Ambassadsamverkan har varit en återkommande dagordningspunkt. De nordiska och baltiska länderna har sedan 2011 ett samförståndsavtal som ska underlätta samlokalisering och postering av diplomater på varandras utlandsmyndigheter för att skapa flexibilitet och kostnadseffektivitet.

I maj hölls det årliga ”Young Diplomats Seminar” då 14 unga diplomater från Norden och Baltikum samlades i Stockholm. Programmet innefattade besök till riksdagen, föreläsningar om nordisk-baltiska säkerhetstrender, frihet på nätet och EU:s utvidgning.

Nytt för NB8 under det svenska samordningsåret var de kontakter som togs för ökad dialog med angränsande regioner. På initiativ av Sverige och Polen hölls ett första utrikesministermöte mellan NB8 och Visegrad-4 länderna (Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern). Mötet ägde rum i Gdansk där man diskuterade Europas tillväxt, Östliga Partnerskapet, EU:s utvidgning samt EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

Även andra länder har visat intresse för NB8 och det nordisk-baltiska samarbetet som en modell för subregionalt samarbete. I anslutning till ett ASEM-möte i New Delhi i november möttes utrikesministrarna från de nordisk-baltiska länderna och Japan.

6 Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap

6.1 Försvarssamarbete

Det nordiska försvarsrelaterade samarbetet har idag en central roll i svensk försvarspolitik. I mars 2013 överlämnade regeringen till riksdagen en särskild skrivelse om nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap (skr. 2012/13:112). Regeringens ambition är att ytterligare fördjupa och utveckla det nordiska samarbetet, i syfte att stärka Sveriges militära förmåga till nationell och internationell krishantering.

Under 2013 har det nordiska försvarspolitiska samarbetet fortsatt att fördjupas, vilket är i linje med regeringens strävan att genom praktiskt samarbete stärka ländernas möjligheter att främja gemensamma intressen och bidra till säkerhet och stabilitet. Den 1 januari 2013 tog Finland över ordförandeskapet i det nordiska försvarssamarbetet (Nordefco). Det finska ordförandeskapet hade som huvudprioriteringar ett ökat fördjupat internationellt samarbete om militära resurser och förmågor, s.k. *Pooling & Sharing*, att undersöka möjligheter för att fördjupa det nordiska samarbetet inom ramen för träning, övning och operationer, att utveckla en politisk vision för nordiskt samarbete samt att genomföra revidering av samarbetsstrukturen. Inom den säkerhets- och försvarspolitiska diskussionen ingick frågor om gemensamma strategiska utmaningar och även arbetet med att fortsätta att utveckla samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna. Sverige har prioriterat arbetet med att skapa förutsättningar som möjliggör fördjupat och effektivt nordiskt försvarssamarbete.

Genom ett nordiskt samarbete finns möjligheter till ökad försvarsförmåga, minskade kostnader och ökad uthållighet. Under året har diskussioner genomförts kring fördjupat internationellt förmågesamarbete om militära resurser och förmågor. För att underlätta det nordiska samarbetet har Sverige och de övriga nordiska länderna arbetat vidare med att förenkla de nationella regleringar och procedurer som styr samarbetet. Ett flertal åtgärder och projekt har initierats för att utveckla det nordiska försvarssamarbetet på materielområdet.

Under det finska ordförandeskapet 2013 genomfördes ett försvarsministermöte i mars i Rovaniemi. Vid ministermötet gav försvarsministrarna inriktningen att ta fram en vision för samarbetet. En gemensam avsiktsförklaring undertecknades även i syfte att se över möjligheterna att etablera ett nordiskt samarbete kring taktisk flygtransportförmåga (NORTAT). Behovet av strategisk, operativ och taktisk rörlighet har blivit allt viktigare för ett effektivt utnyttjande av militära resurser. Samarbete kring taktisk flygtransport ökar den operativa förmågan, minskar de totala kostnaderna och ger bättre uthållighet.

Ministrarna undertecknade även ett samförståndsavtal över möjligheterna att utveckla NORTAT vid det nordiska försvarsministermötet i december. Vid samma möte antog länderna en gemensam vision för det nordiska försvarssamarbetet. Visionen är en politisk viljeinriktning för det fortsatta arbetet och visar på gemensam vilja till ett fortsatt nära och fördjupat samarbete. Vid detta möte antogs även förslag att revidera försvarssamarbetsstrukturen, vilket har resulterat bl.a. i att de nordiska försvarsheferna är nu en del av strukturen.

Under 2013 har övningssamarbetet på flygsidan mellan de nordiska länderna (Cross Border Training) utvecklats vidare. Samarbetet har fungerat mycket väl och är en möjlighet att öka den operativa effekten i övningar utan att kostnaden ökar i samma utsträckning. Ambitionen är att i närtid sammanföra CBT North (Sverige, Norge och Finland) och CBT South (Sverige och Danmark) till *ett* nordiskt avtal för hela den nordiska regionen för att uppnå ytterligare rationaliseringar.

Det nordiska försvarssamarbetet stärker den militära förmågan till nationella och internationella insatser, vilket i sin tur stärker gemensamma möjligheter att främja våra intressen och bidra till säkerhet och stabilitet såväl globalt som i Europa, men också i vårt närområde och på vårt eget territorium. I december 2012 godkände Natorådet Sveriges och Finlands deltagande i övnings- och träningsverksamhet i samband med Norges luftrumsövervakning av Island i januari 2014.

6.2 Samhällets krisberedskap

De nordiska ministrarna med ansvar för beredskapen i samhället att kunna motstå och hantera samhällskriser enades i juni 2013, om en ny Hagadeklaration, Haga II-deklarationen. Den vision som länderna gemensamt ska arbeta för att uppnå är: Ett robust Norden utan gränser. Ett robust Norden utan gränser är ett samhälle där sårbarheten minskar samtidigt som förmåga att hantera allvarliga olyckor och kriser och återställa funktionalitet stärks. För att tydliggöra vad som kommer att krävas i det fortsatta arbetet med att stärka det nordiska krisberedskapsarbetet ska en nordisk samverkansanalys genomföras. Analysen ska resultera i ett planeringssystem för nordiskt beredskapssamarbete samt en konkret och målinriktad handlingsplan för fortsatt utveckling. För att inrikta arbetet mot visionen ska en prioritering ske av samarbetsområden som bidrar till ett Norden utan gränser. Det handlar om att ta bort olika gränshinder, reducera sårbarheter, särskilt

sådana med gränsöverskridande effekter, höja den gemensamma förmågan att hantera och återställa samt bidra till större kostnadseffektivitet och gemensam kraft i EU, EEA och i internationella forum. Den norska myndigheten Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har fått i uppdrag av den norska regeringen att ta fram samverkansanalysen.

Förmåga att samordnat ta emot stöd och bistånd vid allvarliga olyckor och kriser i Norden ska stärkas. Behovet av förberedande planering, koordinering, logistik samt legala och finansiella frågor bör belysas. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har fått i uppdrag av regeringen att analysera och redovisa hur de praktiska förutsättningarna för stöd mellan de nordiska staterna vid kriser och allvarliga händelser i fredstid kan utvecklas på grundval av den nordiska solidaritetsförklaringen och nationella åtgärder till följd av europeiska riktlinjer för värdlandsstöd (Fö2013/1826/SSK).

Samverkansanalysen ska till del vara genomförd till ministermötet våren 2014 där beslut om samarbetsområden och målsättning för dessa kommer att fattas. Ett planeringssystem samt handlingsplan för nordisk krisberedskapssamverkan ska finnas på plats senast 2015. Under samma tidsperiod bör även de praktiska förutsättningarna för bistånd i enlighet med solidaritetsförklaringen och europeiska riktlinjer för värdlandsstöd utvecklas.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tillsammans med motsvarande myndigheter i Danmark, Finland, Island och Norge upprättat ett nordiskt kommunikationsnätverk för ökad samverkan mellan de organisationer som hanterar it-incidenter (Fö2012/1751/SSK). Kommunikationsnätverket upprättades under hösten 2013 och används av de nordiska Computer Emergency Response Team (CERT) – funktionerna i syfte att öka skyddet mot it-angrepp. Med andledning av detta träffas representanter för funktionerna regelbundet utöver det utbyte som sker genom kommunikationsnätverket.

Hagagruppen CBRN leds av Sverige (MSB) och träffas två gånger per år. Att bjuda in de övriga nordiska länderna till nationella CBRN-seminarier/möten är en del i den systematiserade erfarenhetsåterföringen. Detta har skett vid exempelvis CBRN-konferenser i Sverige, Norge och Danmark, Kem 2013 i Sverige samt BC-symposiet i Stockholm. Under 2013 togs en gemensam nordisk First Responder Manual för CBRN fram som kommer att distribueras inom EU.

Finland arrangerade 2013 NB8-övningen, där alla nordiska och baltiska länder var inbjudna att delta. I NB8-övningen tränades samarbete vid allvarlig kärnkraftolycka.

Barents Rescue som är en årlig återkommande internationell samverkansövning i Barentsregionen med fokus på gränsöverskridande stöd vid räddningsinsatser, genomfördes under september i Norge. Fokus för övningen var insatser vid ras och skred. Deltagande från Norge, Sverige, Finland och Ryssland. Vid Arktiska rådets ministermöte i Kiruna 2013 avtalade de arktiska staterna om ett samarbete om beredskap för och insatser vid förorening av den marina miljön genom olja i Arktis. Detta avtal strävar efter att förbättra miljön i Arktisregionen.

Elövning är en sektorsövning med syfte att stärka förmågan att hantera händelser där elstamnetet behöver byggas upp igen. Övningen syftade bl.a. till att identifiera problem och utmaningar som reparatörer från Sverige och andra nordiska länder kan möta, när de ska samarbeta i fält.

Under 2013 har Kustbevakningen, inom ramen för Köpenhamnsavtalet, utöver deltagande i de arbetsgruppsmöten och det plenummöte som anordnats även arrangerat en miljöräddningstjänstövning utanför Lysekil. Kustbevakningen har också deltagit i en övning i Finland med tema oljeupptagning vid isförhållanden och medverkat i genomförandet av en seminarieövning i Danmark med fokus på kemikalieutsläpp.

7 Bilateralt samarbete

Det nära bilaterala samarbetet mellan de nordiska länderna är en viktig del av det nordiska samarbetet. Goda och välutvecklade bilaterala relationer mellan Sverige och de övriga nordiska länderna är mycket värdefullt eftersom det sker ett omfattande utbyte länderna emellan. Norden och Östersjöregionen kännetecknas av en stark tillväxt och att upprätthålla nära relationer är grundläggande för att behålla denna starka tillväxt.

På kulturområdet finns bilaterala fonder mellan Sverige och samtliga nordiska länder.

7.1 Nordområdessamarbetet

Under Barentsrådets överinseende har under flera år ett projekt bedrivits med finansiering från Nordiska ministerrådet avseende klimatuppvärmningens effekt på Barentsregionens fauna och flora. Projektutförare är Umeå universitet och projektet har av Nordiska ministerrådet beviljats medel för en tvåårig fortsättning. Nordiska ministerrådet är också engagerat i urfolksprojekt i Barentsregionen (bl.a. projektet Indigenous Entrepreneurship).

I oktober 2013 ägde ett ministermöte rum i Tromsø inom ramen för Barentsrådet. Detta möte markerade slutet för Norges tvååriga ordförandeskap. Ett viktigt resultat var antagandet av Barents Climate Action Plan. För perioden 2013–2015 är Finland ordförande i Barentsrådet. Under perioden 2011–2013 var Norrbottens län ordförande i Barents regionråd och samarbetade i flera projekt med Nordiska ministerrådet. För perioden 2013–2015 är Archangelsk ordförande i Barents regionråd.

Ett möte på tjänstemannanivå genomförs årligen mellan sekretariaten och ordförandeskapen i de fyra organisationerna. Sverige genomförde under perioden 2011–2013 ett lyckat ordförandeskap i Arktiska rådet med flera viktiga resultat. Sverige var det sista landet bland rådets åtta länder att vara ordförande. För att markera slutet på denna cykel tog Sverige initiativ till att Arktiska rådet gjorde ett strategiskt politiskt

uttalande, utöver den mer tekniska deklARATION som traditionellt antas vid utrikesministermötet.

Uttalandet – Vision for the Arctic – beskriver de arktiska staternas gemensamma vision för de kommande 10–20 åren för regionen. Därutöver ledde Sverige förhandlingarna om etablerandet av Arktiska rådets ständiga sekretariat i Tromsø samt tillsättandet av dess chef. Vid vice utrikesministermötet i maj 2012 antogs rådets första strategiska kommunikationsplan. Centrala delar i kommunikationsstrategin var en ny webbplats.

Förhandlingarna om att utveckla rekommendationer om beredskap inför och bekämpning av eventuella oljeutsläpp slutfördes under det svenska ordförandeskapet. Utrikesministrarna undertecknade ett avtal om samarbete vid oljeutsläpp i maj 2013 i Kiruna. Arktiska rådet kommer dessutom senare att utveckla ett instrument för att säkra de arktiska staternas samordning och kapacitet vid dylika händelser. Sverige har under sitt ordförandeskap i Arktiska rådet fokuserat på hållbart företagande (CSR) i Arktis. Alla medlemsstater har skrivit under OECD:s och FN Global Compacts riktlinjer för CSR. Vid ministermötet i Kiruna antogs beslut om att tillsätta en Task Force för att enas om åtgärder för att minska utsläpp av sot och metan i Arktis. Kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar påverkar i hög grad Arktis klimat och avsmältning av is och snö. På ministermötet beslutades även om tillsättningen av en Task Force för forskningssamarbete i Arktisregionen.

Under svensk ledning lyckades Arktiska rådet enas om att anta sju nya observatörer: Indien, Italien, Japan, Kina, Sydkorea, Singapore och EU. EU fortsätter som ad-hoc observatör till dess att ett undantag av Inuiters export av sälskinn från Kanada har utarbetats. Det svenska ordförandeskapet lanserade dessutom ett stort projekt om naturens och samhällens resiliens, dvs. deras förmåga att klara och övervinna störningar, som drivs av Stockholm Environment Institute och Stockholm Resilience Centre. En delrapport presenterades i Kiruna, men slutrapporten kommer år 2015.

Prioriteringarna i Nordiska ministerrådets arktiska samarbetsprogram för perioden 2012–2014 (Hållbar utveckling i Arktis) ligger väl i linje med svenska prioriteringar i regeringens strategi för den arktiska regionen (klimat, miljö, hållbar ekonomiskutveckling och mänsklig dimension). Under våren 2013 ledde Sverige fördelningen av medel ur samarbetsprogrammet för 2014. I april 2013 arrangerade Nordiska rådet i samband med temasessionen i Stockholm ett seminarium om hållbart resursutnyttjande i Arktis. I mars 2014 arrangerar Sverige en konferens om hållbar arktisk sjöfart i London, med hjälp av finansiering från Nordiska ministerrådet.

För att uppmärksamma det unika nordiska samarbetet som bedrivs kring arbetsmarknadsutbildning inom främst Nordkalotten anordnades i augusti det årliga mötet mellan de nordiska arbetsmarknadsministrarna (MR-A) i Övertorneå i anslutning till stiftelsen Utbildning Nordkalotten. Stiftelsen är en samnordisk utbildningsanordnare som anordnar yrkesutbildningar för de finska norska och svenska arbetsmarknaderna. Under mötet diskuterades bl.a. den aktuella situationen på arbetsmarknaden i de nordiska länderna, aktuella reformer samt gränshinder. Arbetsmarknadens parter deltog i en temadiskussion om

arbetsmarknadsutbildning. Som ett resultat av temadiskussionen kommer det under 2014 att genomföras en kartläggning av hur arbetsmarknadsutbildning bedrivs i Norden.

7.2 Öresundssamarbetet

Under 2013 avstannade minskningen av antalet personer som dagligen pendlar mellan Sverige och Danmark för arbete eller studier. Under året beräknades pendlarna uppgå till ca 18 000 personer. Öresundskommittén, som omfattas av regioner och kommuner på båda sidorna av Öresund, arrangerade ett Öresundsting i Köpenhamn i oktober. Statsrådet Björling medverkade i Öresundstinget och framhöll bl.a. vikten av att riva gränshinder.

I ett videoframträdande såg utrikesminister Bildt tillbaka på den tid som gått sedan beslutet att bygga Öresundsbron fattades. Utrikesministern underströk den betydelse som den fasta förbindelsen över sundet har haft för utvecklingen av såväl regionen som för Sverige och Danmark. Inom transportsektorn är Öresundsbron ett pågående samarbete. Bron drivs av Öresundsbrokonsortiet som drivs av två bolag som ägs av svenska respektive danska staten.

Statsrådet Björling är även ordförande i Öresundsdelegationen som i övrigt omfattats av bl.a. ordförandena i Region Skåne och i de större svenska städerna kring Öresund. När Öresundsdelegationen sammanträdde i mars på kontoret för EES (European Spallation Source) i Lund fokuserade diskussionerna på integrationen i Öresundsregionen

7.3 Danmark

Det svensk-danska samarbetet var fortsatt gott och mångfacetterat under 2013, bl.a. gällande EU, Norden, Arktis samt försvars- och säkerhetspolitiska frågor.

Den danska regeringens ambition att prioritera det nordiska samarbetet högre än tidigare har börjat få resultat.

Den svensk-danska handeln sjönk under den ekonomiska krisen men har sakta återhämtat sig. Under de tre första kvartalen 2013 minskade dock både Sveriges export och import med ca åtta procent.

Besöksutbytet mellan Sverige och Danmark var relativt begränsat 2013, vilket är helt naturligt med hänsyn till att båda ländernas regeringar har suttit vid makten i flera år och därför har ett väletablerat samarbete och en öppen dialog. De danska regeringsombildningarna i augusti och december ledde till ett antal danska ministerbesök till Sverige i slutet av året.

7.4 Finland

Samarbetet mellan Sverige och Finland är mycket nära och omfattande. Det gäller inte minst i olika EU-frågor, FN-frågor, nordiskt och nordiskt-

baltiskt samarbete, försvarsfrågor och säkerhetspolitik (inklusive krishanteringsinsatser och konfliktförebyggande). Både Sverige och Finland deltar också aktivt i samarbetet i vårt gemensamma närområde, bl.a. beträffande Östersjön, Arktis och Barents.

Besöksutbytet under året har fortsatt varit omfattande med många bilaterala och andra besök i båda riktningarna. Ett stort antal svenska ministrar och statssekreterare har haft överläggningar med sina finska kollegor. Bland engagemangen kan nämnas ett gemensamt framträdande av utrikesministrarna Bildt och Tuomioja vid ett seminarium om aktuell utrikes- och säkerhetspolitik i maj, samt ett gemensamt framträdande av försvarsministrarna Enström och Haglund vid ett seminarium om nordiskt försvarssamarbete i november. Kontakterna och besöksutbytet mellan våra länders riksdagsledamöter har fortsatt. Ämbetsverk och myndigheter har träffat sina finska motsvarigheter.

Den svenska exporten till Finland fortsatte att öka under 2013. Siffrorna för importen från Finland pekade på en lite ökning jämfört med föregående år.

Även 2013 har en miljon kronor lämnats till stöd för projektet Svenska nu i Finland. Syftet med bidraget är att stärka svenskundervisningen i finskspråkiga skolor. Regeringen har också beviljat ett motsvarande bidrag till projektet Finska nu i Sverige, vars syfte är att stärka användningen och skapa ett ökat intresse för det finska språket i Sverige.

7.5 Island

Handelsutbytet mellan Sverige och Island är väl etablerat. Sverige tillhör de länder som Island köper allra mest från och har de senaste åren legat bland de tio främsta i den isländska importstatistiken. År 2008 låg Sverige på tredje plats, tätt efter Norge och Tyskland som är de största importländerna. Bilden har dock förändrats under senare år, då Sverige halkat ned till en nionde plats.

Bland annat mot denna bakgrund har ambassaden startat ett projekt med en e-handelsportal för att uppmärksamma Island som marknad och öka exporten till Island. Portalen beräknas lanseras i mars 2014.

I mars besökte en svensk affärsmannadelegation, ledd av statssekreterare Oom, Reykjavik för att delta i ett seminarium om geotermisk energi arrangerat av ambassaden. Ett huvudsyfte var att främja svensk-isländska industrikontakter för möjligt samarbete globalt.

En nordisk filmfestival arrangerades i april i Nordens Hus och vid en internationell litteraturfestival deltog bl.a. två kända svenska författare.

Utrikesminister Bildt deltog i en konferens i Reykjavik i mars om säkerhetspolitik i Arktis. Konferensen genomfördes med ekonomiskt stöd från utrikesdepartementet.

7.6 Norge

Den bilaterala relationen har under året präglats av ett fortsatt mycket nära samarbete inom ett brett spektrum av områden samt ett tätt

besöksutbyte i båda riktningarna. Kung Carl XVI Gustaf och Drottning Silvia avlade ett officiellt besök i Nordområdet, Harstad och Tromsø, den 18–19 juni. Det allmänna valet till Stortinget 9 september resulterade i en minoritetsregering med Høyre och Fremskrittspartiet. Flera möten har sedan dess ägt rum mellan svenska och nya norska regeringsmedlemmar. Utrikesminister Brendes första utrikesresa gick till Stockholm.

Utvecklingen i Arktis och i nordområdena, som är den norska regeringens främsta utrikespolitiska prioritering och tilldrar sig ett ökande globalt intresse, fortsätter att stå i fokus för samarbetet med Norge.

Norge är, tillsammans med Tyskland, Sveriges viktigaste handelspartner. Under året ökade svensk export till Norge med 5 %. Härutöver fortsatte den s.k. gränshandeln av varor från Sverige till Norge att öka och omsatte under året ca 23 miljarder svenska kronor. Även antalet svenskar som bor och arbetar i Norge fortsatte att växa under 2013.

Efterfrågan på information från den svensk-norska Grensetjänsten i Morokulien steg under året. Framför allt var det arbetspendlare som efterfrågade information, men informationstjänsten breddade även sitt informationsutbud till små och medelstora företag.

7.7 De självstyrande områdena

Även under 2013 har besöksutbytet mellan Sverige och Åland varit livaktigt. I januari invigde statsrådet Ohlsson vandringsutställningen om Raoul Wallenberg på Ålands museum. I april besökte statsrådet Adelson-Liljeroth Mariehamn för möte med landskapsregeringens utbildnings- och kulturminister Ehn. Statsrådet Larsson besökte Mariehamn i augusti för att bl.a. studera ett åländskt projekt om äldreomsorg på distans. På inbjudan av lagtingets talman Britt Lundberg besökte H.K.H. Prins Daniel Åland i oktober med bl.a. information om självstyrelsen på programmet. Han deltog även i en del av ett seminarium om entreprenörskap för unga företagare från Åland, Finland och Sverige.

Riksdagens konstitutionsutskott besökte Åland i september, och i november besökte representanter för den svenska riksdagens svensk-åländska vänförening Mariehamn och Ålands lagting. En delegation från Ålands lagting gjorde också ett studiebesök till den svenska riksdagen i april.

Utbytet inom kulturområdet är också omfattande. Som ett exempel kan nämnas att Gävle Symfoniorkester och Ålands landskapsregering i början av året slöt ett avtal om samarbete, som innebär att orkestern både ger konserter och arbetar med eleverna vid Ålands musikinstitut.

Under 2013 har det bilaterala samarbetet mellan Sverige och Grönland innefattat dialog om och bevakning av det grönländska arbetet med att skapa förutsättningar för utländska investeringar till Grönland med inriktning på råvaruutvinning. Samarbetet har också präglats av viss oenighet. Inför utrikesministermötet i Kiruna i maj som hölls inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Arktiska rådet, meddelade den nytillträdda grönländska regeringschefen att Grönland bojkottar det arktiska

samarbetet med motiveringen att Sverige begränsat det självstyrande Grönland från att delta i arbetet. Efter omfattande kritik från både opposition och egna partimedlemmar återinträdde man senare i samarbetet i Arktiska rådet. Under hösten beslutade det grönländska landstinget (parlamentet) att avskaffa nolltoleransen mot uranbrytning för att öppna upp för en framtida råvaruexport. Under året har inga bilaterala besök eller möten ägt rum utöver ambassadens löpande arbete och det arbete som under det första halvåret bedrevs inom Arktiska rådet under svenskt ordförandeskap.

Det bilaterala samarbetet mellan Sverige och Färöarna har under året främst varit inriktat på dialog om och bevakning av det färöiska beslutet att ensidigt tredubbla kvoterna för sillfiske och som ledde till beslut om EU-sanktioner.

Under året har inga bilaterala besök eller möten ägt rum utöver ambassadens löpande arbete som bland annat omfattar förberedelser inför ett besök till Färöarna av minister Björling i slutet av maj 2014.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2014

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Erlandsson, Hägglund, Borg, Billström, Adelson, Liljeroth, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Ek, Löf, Svantesson

Föredragande: statsrådet Björling

Regeringen beslutar skrivelse 2013/14:90 Nordiskt samarbete 2013